

JANINA PIERAŃSKA
WSP w Opolu

PRZYGOTOWANIE PEDAGOGICZNO-PSYCHOLOGICZNE STUDENTÓW KIERUNKU
WYCHOWANIA TECHNICZNEGO

Tradycyjna rola nauczyciela, sprowadzająca się do tego, że był on jedynym źródłem informacji o przyrodzie i społeczeństwie, ulega ewolucji do roli organizatora procesu kształcenia, doradcy młodzieży, przewodnika po świecie informacji naukowych, wartości kultury. Zmienił się więc rodzaj wiedzy zawodowej, jaką powinien dysponować nauczyciel. Poza rzetelną wiedzę w zakresie swojego przedmiotu i nauk pokrewnych, niezbędny jest mu odpowiedni zasób wiedzy z nauk pedagogicznych, psychologii i socjologii, by właściwie ocenić indywidualne możliwości ucznia, jego reakcje emocjonalne, dostrzec psychospołeczne przyczyny jego sukcesów i niepowodzeń szkolnych¹. Wiedza z zakresu nauk pedagogicznych oraz umiejętności pedagogiczne umożliwiają nauczycielowi zrozumienie procesu dydaktyczno-wychowawczego i kierowanie tym procesem.

W kształceniu nauczycieli techniki w wyższych szkołach pedagogicznych występują takie przedmioty jak: psychologia i pedagogika² wyposażające studentów w podstawę wiedzy zawodowej. Niewątpliwie jest to wiedza, na której bazuje przedmiot metodyka nauczania techniki, studenckie praktyki pedagogiczne, jak i cała praca zawodowa nauczycieli techniki. Ze względu na podstawowy i fundamentalny charakter wiedzy ogólnopedagogicznej nauczycieli można ją określić jako predyspozycje do zawodu, które w dalszym kształceniu czy działalności pedagogicznej nauczycieli aktywizują się i rozwijają. Zatem ciężar odpowiedzialności za wartości zawodowe przyszłych nauczycieli, jaki spoczywa na tych przedmiotach, jest bardzo duży.

Czy w obecnym systemie kształcenia nauczycieli techniki przedmioty psychologiczno-pedagogiczne spełniają swoje zadania i cele?

Aby uzyskać pełną odpowiedź na postawione pytanie, należałoby przeprowadzić szerokie i dogłębne badania oraz analizy naukowe.

W niniejszym artykule przedstawiono analizę rozpatrywanego problemu na podstawie wypowiedzi ankietowych i wypracowania pisemnego studentów kierunku wychowania technicznego, którzy ukończyli zajęcia z pedagogiki i psychologii. Celem badania ankietowego była ocena znajomości niektórych zagadnień pedagogiczno-psychologicznych. Tematyka wypracowania pisemnego dotyczyła przydatności treści realizowanych na przedmiotach pedagogiczno-psychologicznych do pracy nauczyciela w ogóle i pracy nauczyciela techniki. Badaniami objęto 57 studentów z dwóch kolejnych roczników.

Pytania ankiety obejmowały zagadnienia znajomości podstawowych pojęć pedagogicznych, podstawowych kategorii działań wychowawczych, niepowodzeń szkolnych, podstawowych technik wykonywania diagnoz szkolnych i poznawania uczniów.

Badani studenci, po zakończeniu nauki w zakresie psychologii i pedagogiki mają wyraźne kłopoty z rozróżnieniem takich pojęć jak: pedagogika, dydaktyka, metodyka, wychowanie, kształcenie, nauczanie, uczenie się. Blisko połowa /46,3 %/ badanych wie o funkcjonowaniu takich pojęć, nie rozumie jednak ich znaczenia. Pozostali badani twierdzą, że pojęcia są im znane i zrozumiałe.

Zagadnienia wychowania a szczególnie wychowanie moralno-ideowe, uspołecznienie młodzieży, współpraca ze środowiskiem są dość słabo przybliżone studentom. Tylko 18 % badanych w wymienionych kategoriach działań wychowawczych określiło swoją wiedzę jako pełną i dobrą. Pozostali studenci niewiele wiedzą o zagadnieniach bądź nie wiedzą nic. Trochę lepiej przedstawia się sytuacja w zakresie wychowania przez pracę i współpracy nauczyciela z rodziną ucznia. W tych zagadnieniach 59 % badanych uważa, że jest dobrze przygotowanych a pozostali znają zagadnienie dość pobieżnie.

Niepowodzenia szkolne uczniów - ichy przyczyny i skutki

dla ucznia - dla 65 % są problemem znany i zrozumiałym, natomiast rola nauczyciela w przewyciężaniu tych niepowodzeń jest już znana tylko dla 25 % badanych.

Dość dobrze przedstawia się sytuacja w zakresie wiedzy i umiejętności z podstawowych technik badań pedagogicznych. 85 % badanych określiło, że zna i rozumie istotę takich technik badań pedagogicznych, jak: ankieta, obserwacja, eksperyment pedagogiczny, testy wiadomości. 15 % ankietowanych nie dysponuje wystarczającą wiedzą i umiejętnościami w rozpatrywanym zagadnieniu.

Do zadań wychowawcy klasowego i do pracy z organizacjami młodzieżowymi badani studenci są niewystarczająco przygotowani. Ponadto połowa ankietowanych /58 %/ zna zagadnienie bardzo pobieżnie lub wcale, pozostali deklarują wystarczające przygotowanie w tym zakresie. Natomiast praca z uczniami trudnymi jest dla badanych całowicie problemem nieznanym. Ani jeden student nie stwierdził, że jest w zagadnieniu wystarczająco zorientowany. 60 % badanych nic nie wie o pracy z uczniami trudnymi. Pozostali znają problem dość pobieżnie.

W oparciu o te wyniki badań należy stwierdzić, że wybrane zagadnienia z tematyki pedagogiczno-psychologicznej są w ramach odpowiednich przedmiotów realizowane, lecz mało skuteczne, skoro znaczny procent badanych określiło swoją wiedzę i umiejętności w tych zagadnieniach jako niewystarczające.

W części opisowej badani studenci opiniowali zajęcia z psychologii i pedagogiki. A oto niektóre wypowiedzi o treści powtarzającej się w większości wypracowań: "zasób przekazanej wiedzy /psychologia/ był dość bogaty, nie było powiązania z zagadnieniami szkoły. Ćwiczenia z psychologii też nic nie dały". "Zagadnienia poruszane na wykładach i ćwiczeniach były bardzo mało powiązane z praktyką szkolną". "Niewiele zostało mi do dziś w pamięci wiadomości /psychologia i pedagogika/, które wtedy musiałem sobie przyswoić. Obecna moja wiedza z tego zakresu jest mała i niewystarczająca". "Wydaje mi się, że zajęcia z psychologii powinny być przesunięte na wyższy rok studiów i trwać dłużej niż dwa semestry". "Tematyka zajęć z pedagogiki obejmuje bardzo duży bagaż informacji w

wyniku czego student opanowuje materiał dość pobieżnie nie mając czasu zagłębić się w zagadnienia ... duży багаż informacji nie pozwala mu już, za wyjątkiem sporadycznych przypadków, do nawiązania do praktyki szkolnej i do specjalności danego kierunku studiów". "Psychologia dla mnie to był ogrom wiedzy nie wiążącej się z zagadnieniami szkoły, a tym bardziej z przedmiotem praca-technika".

Niezadawalający stan wiedzy studentów z zakresu zagadnień psychologiczno-pedagogicznych, w świetle ich wypowiedzi, wydaje się wynikać z kilku powodów. Do najważniejszych należałoby zaliczyć:

- 1/ zajęcia z psychologii i pedagogiki odbywają się wtedy, gdy student nie zauważa powiązania tematyki, którą przerabia teoretycznie ze swoją przyszłą pracą czyli z praktyką szkolną,
- 2/ prowadzący zajęcia nauczyciele akademicy zbyt mało łączą przerabiane zagadnienia z realiami szkoły, potrzebami ucznia, specyfiką pracy nauczyciela w tym nauczyciela specjalisty,
- 3/ ilość godzin przeznaczona na realizację szerokich i fundamentalnych zagadnień dla zawodu nauczycielskiego jest za mała by osiągnąć właściwe pożądane rezultaty.

Biorąc pod uwagę ważność zagadnień psychologiczno-pedagogicznych dla zawodu nauczycielskiego i niezadawalający stan w tej kwestii, wynikający z istniejącego systemu kształcenia nauczycieli, należy temu problemowi poświęcić więcej uwagi w badaniach naukowych nad procesem kształcenia i przydatności zawodowej nauczycieli techniki.

PRZYPISY

¹S.Krawcewicz, Współczesne problemy zawodu nauczyciela, Warszawa 1979 s.55-74

²Ilość godzin w programie studiów na kierunku wychowania technicznego dla przedmiotów psychologia i pedagogika przedstawia się następująco: psychologia - 30 godz. wykładu

30 godz. ćwiczeń

30 godz. laboratorium

pedagogika - 60 godzin wykładu

30 godzin ćwiczeń

30 godzin konwersatoriów